

VANTAA
Martinlaakso
arkeologinen koekaivaus
kulttuuritalo Martinuksella
kivikautisella asuinpaikalla
Kauppaoppilaitoksen tontti
2023

Juuso Koskinen

Tilaja: Vantaan kaupunki - Kaupunkiympäristö / Kiinteistöt ja tilat

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Koekaivaus	5
Tulos	7
Lähteet	8
Kuvat maastosta ja koekuopista	8

Kansikuva: Tutkimusalue kaakkoiskulmalta luoteeseen kuvattuna. Etualalla koekuoppa 5.

Perustiedot

Tutk.lupa: MV/24836/2023

Alue: Noin 245 m² laajuinen alue Vantaan Martinlaaksossa, kulttuuritalo Martinuksen länsisiviin lounaiskulmalla, tulevaan tapahtumapuistoon suunniteltujen rakenteiden kohdalla, osin kivitien asuinpaikan Kauppaoppilaitoksen tontti (mj-tunnus 92010040) muinaisjäännösrajoituksen sisällä, kiinteistöillä 92-17-565-8 ja 92-17-565-9.

Tarkoitus: Selvittää, onko suunniteltujen maahan kajoavien rakennustoimenpiteiden kohdilla säilynyt muinaisesta ihmistoiminnasta kertovia maakerroksia, jotka vaatisivat jatkotutkimuksia ennen rakentamista.

Maastotyö: 2.8. 2023.

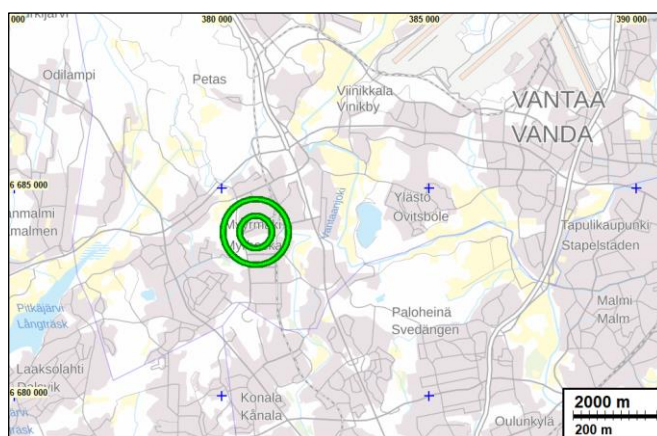
Tilaaja: Vantaan kaupunki - Kaupunkiympäristö / Kiinteistöt ja tilat

Tutkimukset: Hirviluoto tarkastus 1975, Edgren, H. 1983 koekaivaus, Taskinen 1984 kaivaus, Lesell 2000 inventointi ja Pesonen 2018 inventointi.

Tekijä: Juuso Koskinen

Löydöt: Löytöjä ei saatu.

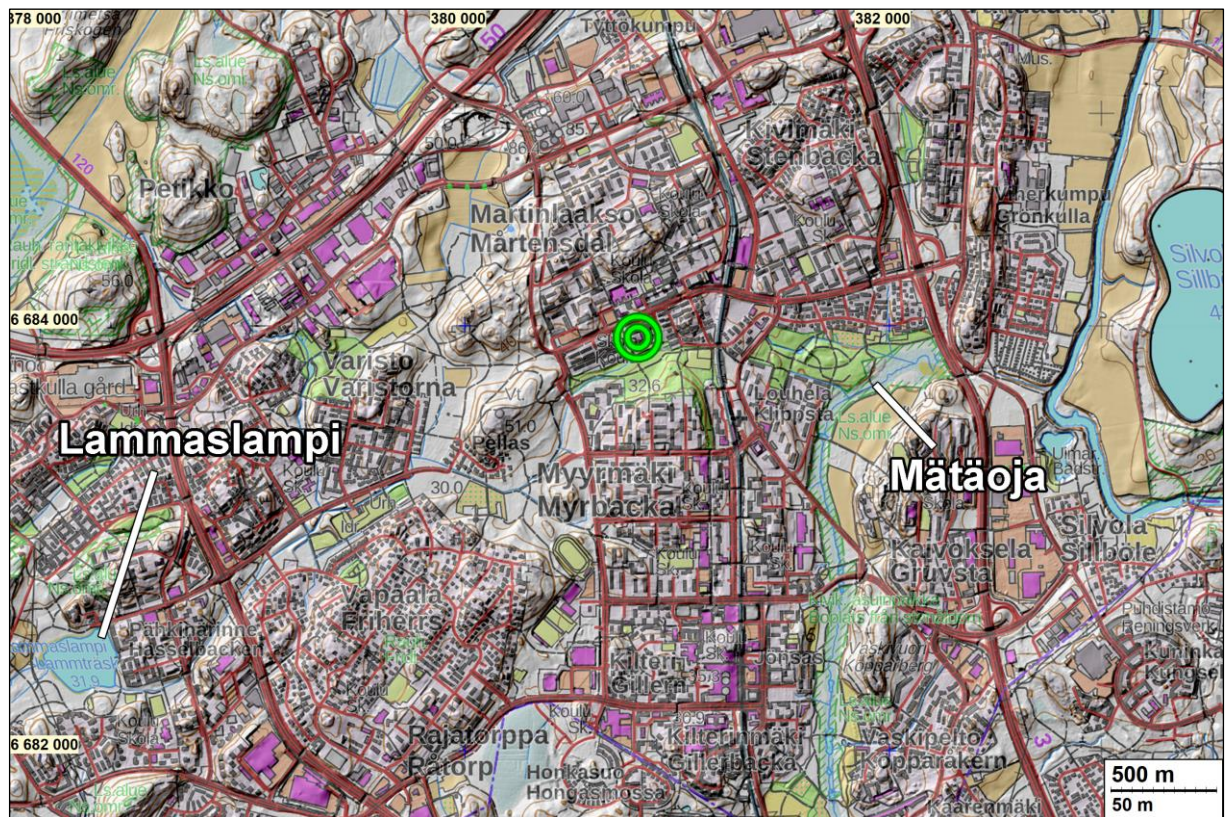
Tulos: Tutkimusalueella ei ole muinaisjäännöstä tai muutakaan suojeltavaksi katsottavaa arkeologista jäännöstä, eikä tarvetta jatkotutkimuksille sen kohdalla ole.

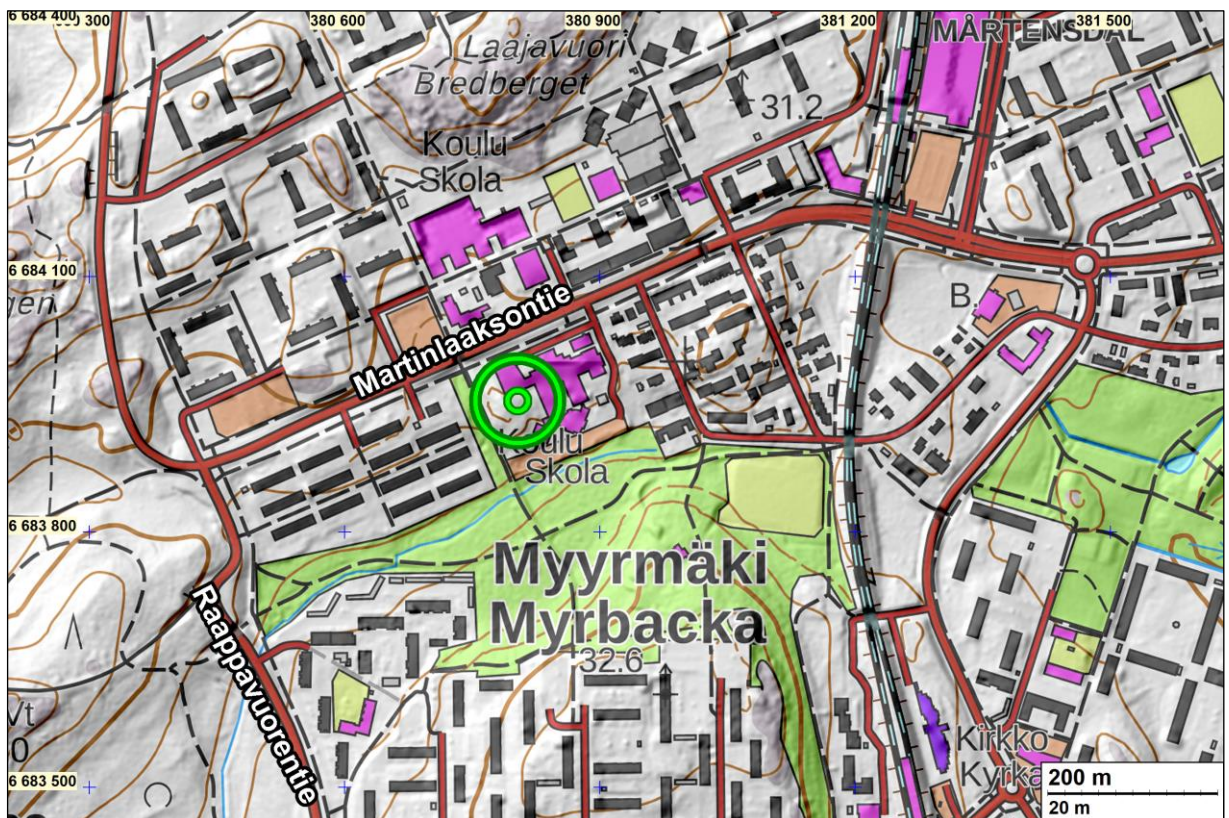
Tutkimusalue vihreän ympyrän sisällä

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Paikannukset on tehty VRS-DGPS -laitteella. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 8/2023, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 8/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikrolitti Oy:n palvelimella. Kuvaaja: J. Koskinen

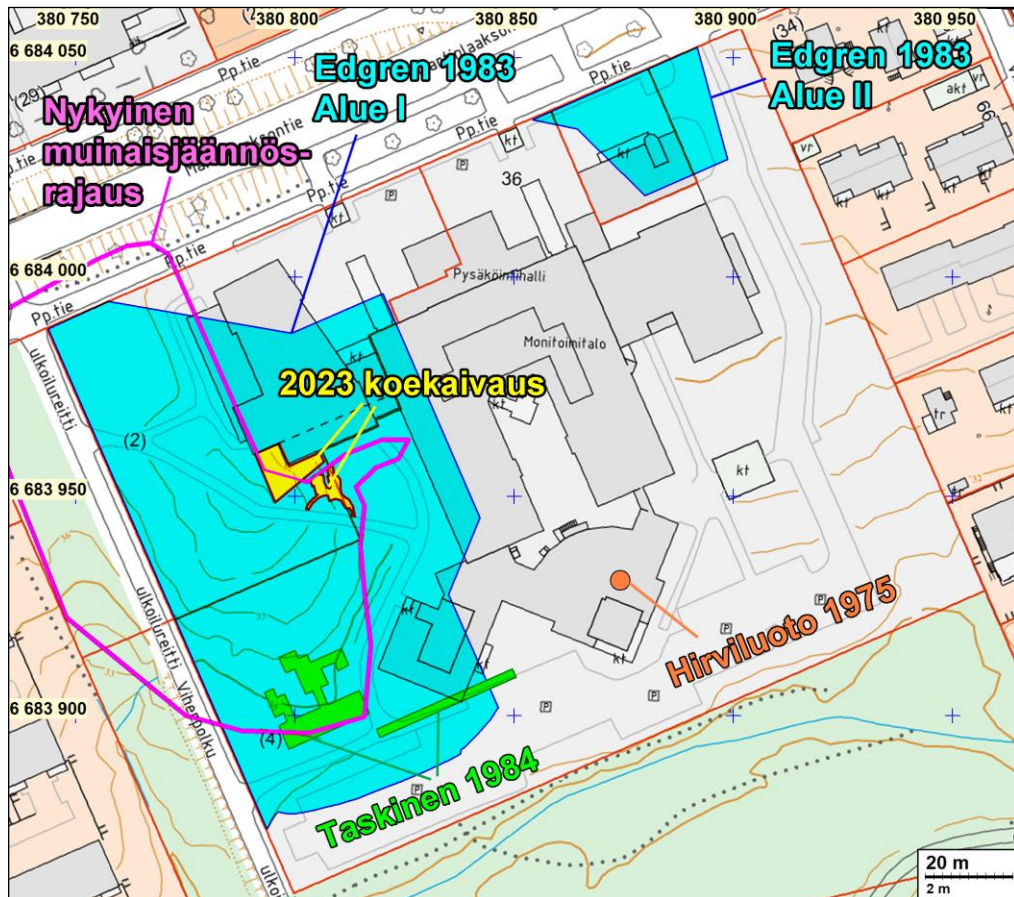
Kartat

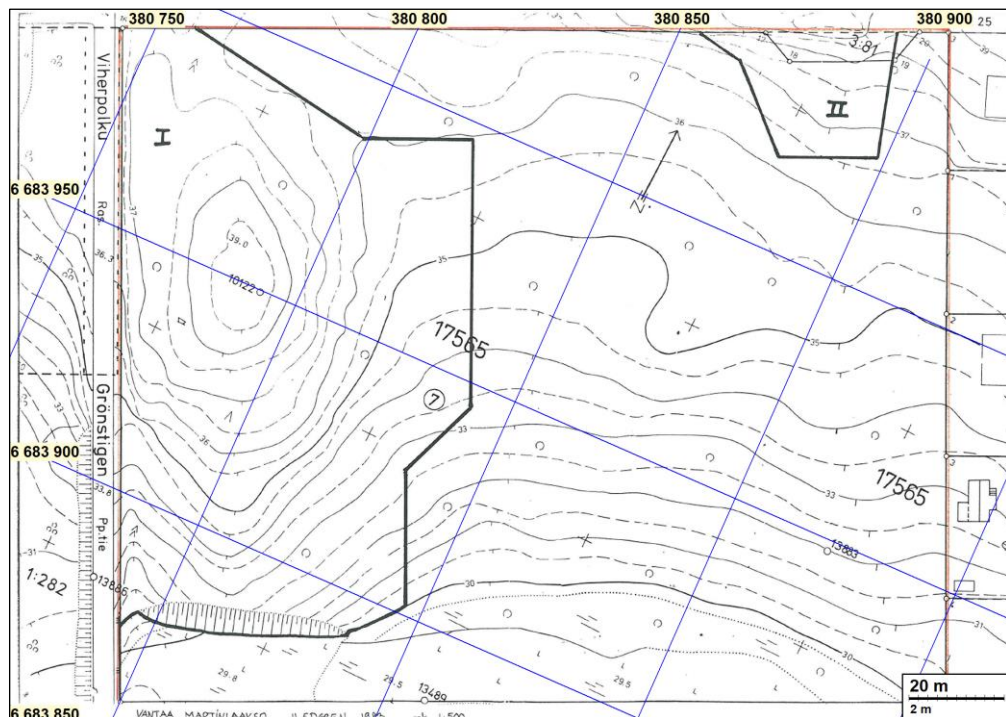
Kartta 1. Tutkimusalueen sijainti seudun topografiassa, suhteessa nykyvesistöihin.

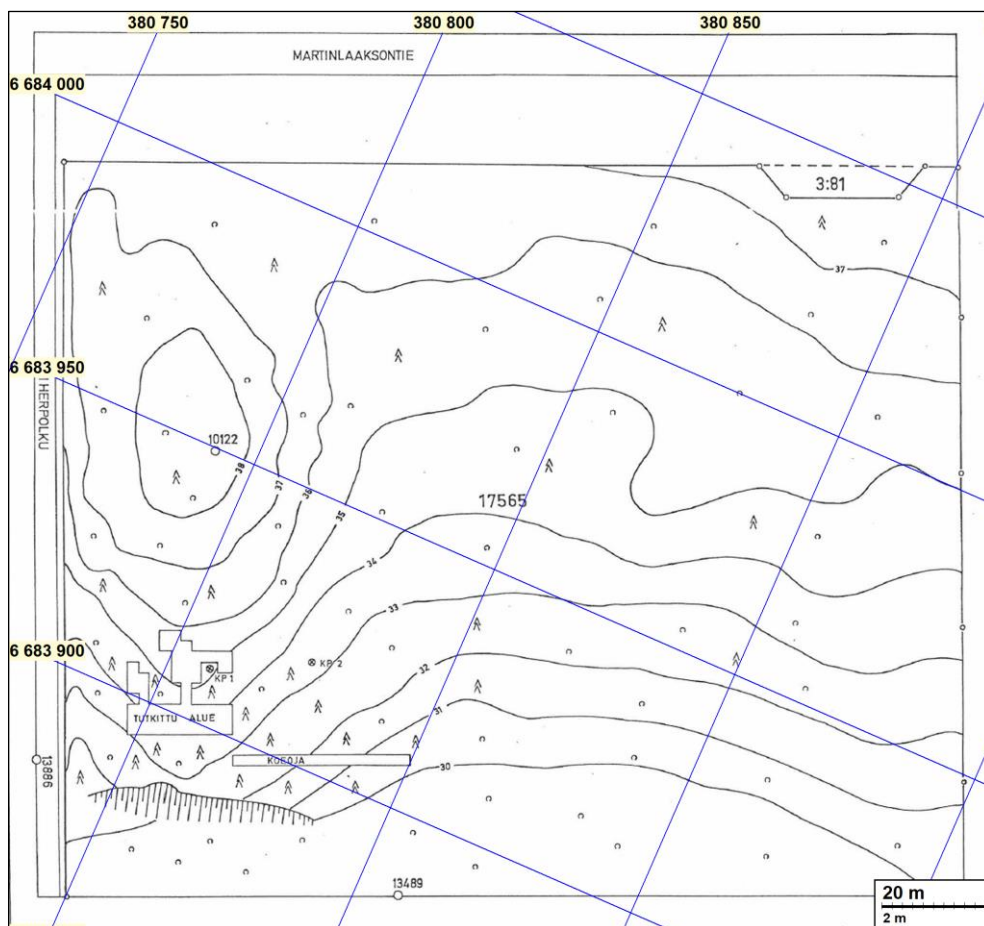
Kartta 2. Tutkimusalueen sijainti lähialueen topografiassa.

Kartta 3. (Taustakartta Vantaan kaupunki) 2023 koekaivauksen sekä aiempien tutkimusten ja havaintojen kohdat kulttuuritalo Martinuksen kiinteistöillä, eli entisellä Kauppaoppilaitoksen tontilla. **Hirviluoto 1975:** tarkastuksessa löytyneet kivi-iskokset, joiden perusteella todettiin, että tontilla on kivikautinen asuinpaikka. **Edgren 1983:** koekaivauksen perusteella rajatut asuinpaikat. Alue II tutkittiin pois heti koekaivauksen yhteydessä. **Taskinen 1984:** kaivaus, jonka jälkeen suurin osa kiinteästä muinaisjäännöksestä vapautettiin suojelusta.

Kartta 4. 1983 koekaivausraportin kartta, ETRS-TM35FIN koordinaatistoon asemoituna. Kartassa todettujen asuinpaikkojen rajaukset: Alueet I ja II.

Kartta 5. 1984 kaivausraportin kartta, ETRS-TM35FIN koordinaatistoon asemoituna. Kartassa vasemmalla alhaalla kaivausalueet.

Koekaivaus

Vantaan kulttuuritalo Martinuksen kupeeseen, osin kivikautisen asuinpaikan Kauppaoppilaitoksen tontti (92010040) muinaisjäännösrajaukselle, suunnitellaan tapahtumapuistoa, johon kuuluu esimerkiksi esiintymislava ja maan sisään perustettavia katsomorakenteita. Vantaan kaupunginmuseo antoi hankkeesta lausunnon, jonka mukaan maahankaivettavien rakenteiden kohdalla on tehtävä arkeologinen koekaivaus, jossa selvitetään, onko kohdalla jatkotutkimusta vaativia muinaisesta ihmistoiminnasta kertovia maakerroksia. Vantaan kaupunki (Kaupunkiympäristö / Kiinteistöt ja tilat) tilasi tutkimuksen Mikroliitti Oy:ltä. Tutkimuksen maastotyön teki Juuso Koskinen 2.8. 2023, tutkimuksen kannalta normaaleissa olosuhteissa.

Tutkimusalueen maaston korkeus 35–37,5 m mpy. Muinaisen Itämeren ranta on ollut tutkimusalueen kohdalla kivikauden alussa. Asuinpaikan 1983 ja 1984 tutkimuksissa saatujen löytöjen perusteella sen on katsottu olleen asuttu keski- ja myöhäismesoliittisella kivikaudella (Suomusjärven kulttuuri), mikä sopisi ranta-ajoitukseen, mutta myös nuorakeraamisella ajalla (Taskinen 1984). Nuorakeraamisena aikana asuinpaikan eteläpuolella oleva puro on saattanut olla Mätäjoen ja Lammasslammen yhdistävä sivu-uoma. Tähän viittaava lähiseudun topografia näkyy nykykarttaa paremmin vanhoilla peruskartoilla.

Anna-Liisa Hirviluoto teki alueella tarkastuksen 1975 ja löysi siltä 7 kvartsi-iskosta sekä 1 kivilaji-iskoksen (KM 19713). Löytöluettelon koordinaatit osoittavat nykyisen kulttuuritalo Martinuksen eteläisimpien osien kohdalle. Todennäköisesti peruskartalle silmämääräisesti tehty paikannus on

tietysti suuntaa antava, eikä voida metrien tarkkuudella tietää, kuinka lähelle 2023 koekaivettavia kohtia löytöjen alue sijoittuu.

Tontille suunnitellun kauppaoppilaitoksen ja konserttitalon takia Helena Edgren koekaivoi kiinteistöllä 1983. Muinaisjäännytyksestä löytyi kahdesta kohtaa: kiinteistön länsilaidalta ja lounaisnurkalta noin 6000 m² (alue I) ja koillisnurkalta noin 30 m² (alue II). Alue II tutkittiin pois saman tien 1983 koekaivauksessa. 2023 tutkimusalue sijoittuu alueen I keskikohdille.

Saman rakennushankkeen vuoksi Helena Taskisen johdolla tutkittiin vuonna 1984 muinaisjäännytyksestä pois 286 m², minkä jälkeen suurin osa alueesta vapautettiin suojelusta, ja kauppaoppilaitoksen rakennus rakennettiin. 1984 kaivausraportin asemoidun yleiskartan perusteella kaivausalue oli 2023 tutkimusalueella lähimmillään melko tarkalleen 30 m päässä, etelässä. 1984 kaivauksessa tuli esille kaksi liettä, kaksi kodanpohjaa ja 8 paalunsijaa. Löytöinä saatiin kivitaltan katkelma, 2 iskukiveä, 7 kivilaji-iskosta, 4284 kvartsi-iskosta, 17 kvartsikaavinta, 5 kvartsikappaletta (ydintä?), 3 pii-iskosta, 203 grammaa palanutta luuta, 4 siementä ja 76 saviastianpalaa, joiden tyyppiltään tunnistetut kappaleet olivat nuorakeramiikkaa. Kaivauksissa saadun ja aiempien tutkimusten löytöjen perusteella Taskinen arvio paikan sekä Suomusjärven kulttuurin että nuorakeramiikan aikaiseksi. Nykyisin Suomusjärven kulttuurista käytetään nimityksiä keski- ja myöhäismesoliittinen kivikausi, jotka ajoittuvat noin vuosille 8000–5200 eaa. Nuorakeramiikka oli Suomen alueella käytössä noin 2800–2300 eaa. Taskisen mukaan asuinpaikkaa jäi jäljelle vielä tutkitun alueen ympärille. 1983 ja 1984 tutkimusten jälkeen suurin osa tontista vapautettiin suojelusta.

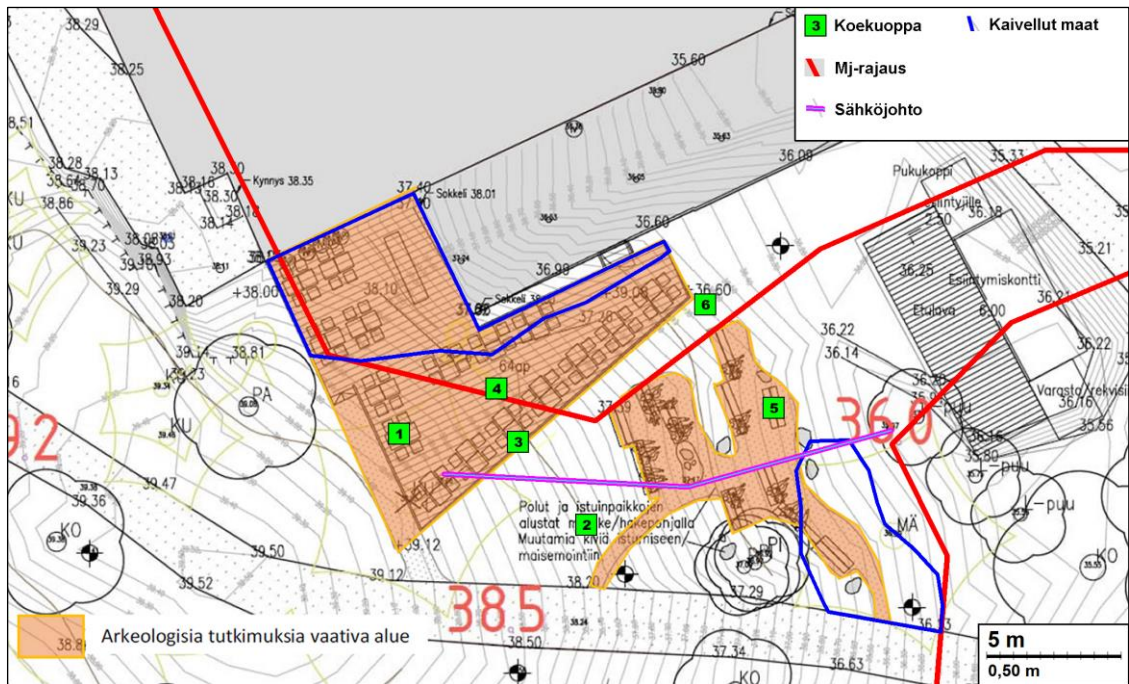
Kreetta Lesell inventoi paikan vuonna 2000. Inventoinnissa ilmeni, että asuinpaikkaa on vielä jäljellä Kauppaoppilaitoksen rakennuksesta länteen ja lounaaseen. Ilmeisesti inventoinnissa ei paikalta saatu uusia löytöjä, vaan todettiin, että 1983 kaivauksessa rajattua, ja 1984 kaivamatta jäänyttä asuinpaikkaa oli säästynyt rakentamiselta luonnontilaisena puistona.

Petro Pesonen inventoi paikan 2018 ja totesi saman kuin Lesell vuonna 2000. Pesonen katsoi lisäksi rakennukselta etelään sijaitsevan ojan eteläpuolisen rinteen potentiaalisesti asuinpaikka- maastoksi. Muutamista paikalle kaivetuista koepistoista ei silti tullut merkkejä kivikaudesta.

Tilaajalta saamamme suunnittelukarttaan (kartta 6, alla) merkityt, koetutkimusta vaativat, alueet olivat alaltaan noin 135 m², ja käytännössä tutkittiin noin 245 m² laajuinen alue niiden kohdalla. Tutkittu alue rajautui pohjoisessa rakennuksen seinään ja etelässä asfaltoituun kevyenliikenteen väylään. Idässä ja lännessä tutkimusalueen raja kulki nurmimaastossa. Karttaan merkittyjen alueiden rajaukset olivat vaikeita hahmottaa maastoon, eikä koekuoppien kaivaminen pelkästään tarkalleen niiden kohdalle olisi ollut tarkoituksenmukaista, vaan koekuoppia kaivettiin myös alue- rajausten väliin, kohtiin, joissa maa vaikutti maastonmuotojen ja pintahavaintojen perusteella ehjältä sekä tasaiselta, eli rakentamiselta säästyneelle kivikautiselle asuinpaikalle mahdolliselta. Sellaisia kohtia oli tutkimusalueella vain muutaman neliömetrin verran.

Luoteessa heti tutkimusalueen reunalta alkoi kallio. Samoilla kohdilla, tutkimusalueen sisäpuolella, rakennuksen sisänurkalla oli muutaman metrin leveydeltä taloa varten viistettyä ja poiskai- vettua alaa. Tutkimusalueen koillisnurkalla oli täyttömaata (KK6). Kaakkoisnurkalla oli pinnastaan tuoreesti kaiveltua maata. Eteläosassa kulki ilmeisesti käytöstä poistettujen valopylväiden maa- johto, noin kevyenliikenteen väylän suuntaisesti. Maajohdon linjalla oli maanpinnalla kolme suurta kiveä ja suuren koivun kanto.

Koko tutkimusalueen maasto laski jyrkästi itään, lukuun ottamatta kahta hieman tasaisemman maaston kohtaa idässä (KK 5-6) ja lännessä (KK1-4), jotka tutkittiin kaivamalla lastalla 6 noin 40 x 40 cm laajuista koekuoppaa. Pintamaana koekuopissa näkyi noin 13–25 cm paksu kerros mai- semointimultaa, jonka alta alkoi ehjä, runsaasti halkaisijaltaan noin 5–30 cm kiviä sisältänyt, luontainen hieta/hiekka, lukuun ottamatta yllä mainittua koekuoppaa 6, jossa oli pelkkää täyttö- maahiekkaa. Ehjänä säilynyttä hiekkamaata kaivettiin kaikissa kuopissa noin 15–25 cm syvy- teen. Mistään koekuopasta ei tullut löytöjä tai mitään muutakaan kivikautiseen asuinpaikkaan viittavia merkkejä.

Kartta 6. Muinaisjäännösrajausta, koekuopat, kaivellut maat ja maahan kaivetun sähköjohdon kohdat tilaajalta saadun suunnittelukartan päällä.

KK1: 0–20 cm multa: maisemointikerros. 20–40 cm hiekka, jossa noin nyrkin kokoisia kiviä: ehjä maa, jossa heikko ja katkeileva, noin 3 cm huuhtoutumiskerros.

KK2: 0–20 cm multa: maisemointikerros. 20–35 cm hieta, jossa koekuoppaa laajempi maakivi: ehjältä vaikeuttava maa, jossa ei kuitenkaan huuhtoutumiskerrosta.

KK3: 0–15 cm multa: maisemointikerros. 15–35 cm hieta, jossa niin nyrkin kokoisia kiviä: ehjä maa, jossa noin 2 cm heikko huuhtoutumiskerros.

KK4: 0–25 cm multa: maisemointikerros. 25–40 cm hieta, jossa noin pään kokoisia kiviä: ehjä maa, jossa noin 3 cm heikko huuhtoutumiskerros.

KK5: 0–20 cm multa: maisemointikerros. 20–45 cm hieta: ehjä maa, jossa noin 10 cm huuhtoutumiskerros.

KK6: 0–13 cm multa: maisemointikerros. 13–40 cm irtonainen puhdas hiekka: täyttömaa.

Koekuoppien koordinaatit

KK	N	E
1	6683953,2	380795,5
2	6683949,6	380802,4
3	6683952,7	380799,9
4	6683954,8	380799,2
5	6683953,8	380809,5
6	6683957,7	380807,0

Tulos

Tutkimusalueella ei ole kiinteää muinaisjäännöstä tai muutenkaan suojeltavaksi katsottavaa arkeologista jäännöstä, eikä tutkimusalueella ole tarvetta jatkotutkimuksille.

28.8.2023

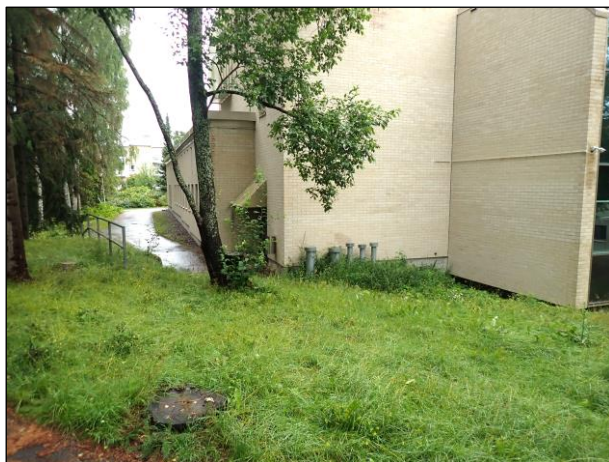
Juuso Koskinen, Mikroliitti Oy.

Lähteet

- Edgren, H. 1983. Vantaa Martinlaakso Kauppaoppilaitos – Kivikautisen asuinpaikan kaivauskertomus.
- Lesell, K. 2000. Vantaan kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi. Museovirasto.
- Pesonen, P. 2018. Vantaan arkeologinen inventointi. Vantaan kaupunki.
- Taskinen, H. 1984. Vantaa Martinlaakso Kauppaoppilaitos – Kivikautisen asuinpaikan kaivauskertomus.

Kuvat maastosta ja koekuopista

Kuva 1

Kuva 2

Tutkimusalue lounaisnurkaltaan pohjoiseen (vas.) ja koilliseen (oik.) kuvattuna

Kuva 3

Kuva 4

Vasemmalla: Tutkimusalue lounaisnurkaltaan itään kuvattuna. Oikealla: Tutkimusalue kuvattuna kaakkoisnurkaltaan luoteeseen. Etualalla kaiveltua pintamaata.

Kuva 5

Kuva 6

Vasemmalla: Tutkimusalue itäreunalta, maajohdon myötäisesti, länteen kuvattuna.

Oikealla: Tutkimusalue koillisnurkalta lounaaseen kuvattuna.

Kuva 7

Kuva 8

Koekuoppa 1

Kuva 9

Kuva 10

Koekuoppa 2

Kuva 11

Kuva 12

Koekuoppa 3

Kuva 13

Kuva 14

Koekuoppa 4

Kuva 15

Kuva 16

Koekuoppa 5

Kuva 17

Kuva 18

Koekuoppa 6